

TIIVISTELMÄ LUMO-ohjelman toimenpideosuudesta: toimenpiteiden otsikot. Toimenpiteiden kuvaukset, vastuutahot ja mittarit on kuvattu varsinaisessa LUMO-toimenpideoisuus -tiedostossa.

ETT SAMAMNDRAG ÖVER LUMO-programmets åtgärdsdel: åtgärdernas rubriker. Åtgärdernas beskrivningar, ansvarsaktörer och uppföljning finns beskrivet i dokumentet för den egentliga LUMO-åtgärdsdelen.

A. Metsä- ja suoympäristöt	A. Skogs- och myrmiljöer
A1. Toimenpidekokonaisuus: Suojelu	A1. Åtgärdshelhet: Skydd
A1.1 / D2.1 Edistämme aktiivisesti vapaaehtoista suojelua luonnonsuojelullisesti arvokkailla alueilla Helmi- tai Metso-ohjelmien rahoituksella	A1.1 / D2.1 Vi befämjar aktivt det frivilliga skyddet på naturskyddsmässigt värdefulla områden med finansiering av Helmi- eller Metso-programmen
A1.2 / D2.2 Kehitämme maakuntien suojeluverkostojen kokonaissuunnittelua	A1.2 / D2.2 Vi utvecklar helhetsplaneringen för befämjandet av regionernas skyddsätverk
A2. Toimenpidekokonaisuus: Ennallistaminen	A2. Åtgärdshelhet: Restaurering
A2.1/D1.6 Hoidamme ja ennallistamme arvokkaimpia metsäluontotyyppisiä luonnonsuojelualueilla sekä muilla alueilla, joilla niiden säilyminen voidaan turvata	A2.1/D1.6 Vi tryggar förekomsterna av värdefulla skogsnaturtyper på naturskyddsområden samt övriga områden genom skötsel och restaurering
A2.2 Ennallistamme arvokkaita soita suojelualueilla	A2.2 Vi iståndsätter värdefulla myrmarker på skyddsområden
A2.3 Hyödynnämme METKA-tukia elinympäristöjen hoidossa ja ennallistamisessa	A2.3 Vi använder oss av METKA-stöd vid skötsel och restaurering av livsmiljöer

A3. Toimenpidetkokonaisuus: Talousmetsien monimuotoisuus	A3. Åtgärdshelhet: Mångfald i ekonomiskogar
A3.1 Lisäämme talousmetsien luonnon monimuotoisuutta tukevia rakennepiirteitä	A3.1 I ekonomiskogar ökas de strukturella dragen som stöder den biologiska mångfalden
A3.2 /B2.2 Jätämme toimivat suojavyöhykkeet vesistöjen reunoille metsätalousalueilla ja edistämme valuma-alueita vesiensuojelusuunnittelua	A3.2 /B2.2 Vi lämnar kvar skyddsområden vid vattendrag på skogsbruksområden och stöder vattenvårdsplanering på avrinningsområdesnivå.
A3.3 Tavoittelemme jatkuvapitteisen kasvatuksen harjoittamista kohteissa, joihin se soveltuu	A3.3 Vi eftersträvar kontinuerlig beståndsvård på objekt som lämpar sig för ändamålet
A3.4 Pidennämme metsien kiertoaika erityisesti elinympäristökeskittymien alueella	A3.4 Vi förlänger omloppstiden för skogar speciellt på livsmiljökluster
A3.5 / B2.3 Turvaamme metsätalousalueilla tunnistettujen arvokkaiden pienvesien hyvän tilan ja ominaispiirteet	A3.5 / B2.3 I ekonomiskogar tryggar vi kända värdefulla småvattens goda tillstånd och särdrag
A3.6 Kehitetään suometsien ympäristö- ja ilmastokestävää hoitoa	A3.6 Vi främjar miljö- och klimatmässigt hållbar skötsel av torvmarksskogar
A3.7 Turvaamme arvokkaat reuna- ja piennaralueet metsätaloudessa	A3.7 Vi tryggar värdefulla kant- och renzoner i skogsbruket
A3.8 Lisäämme kulotuksia ja järeiden säästöpuiden polttoa arvokkailla alueilla	A3.8 Vi ökar hyggesbränningen och bränning av naturvårdsträd på värdefulla områden
A3.9 Turvaamme merkittävää kallioluontoa talousmetsissä	A3.9 Vi tryggar betydande bergsnatur i ekonomiskogar

A4. Toimenpidekokonaisuus: Koulutus ja viestintä	A4. Åtgärdshelhet: Skolning och kommunikation
A4.1 Toteutamme metsäalan toimijoiden kanssa tiedotushankkeita erityisesti maakunnallisten monimuotoisuuskeskittymien alueilla	A4.1 Vi utför tillsammans med skogssektorns aktörer informeringsprojekt speciellt på de regionala mångfaldsklustren
A4.2 Vahvistamme eri toimijoiden osaamista metsien luonnon monimuotoisuudesta, metsien arvokkaista ympäristöistä sekä talousmetsien luonnon monimuotoisuutta tukevista toimista	A4.2 Vi stärker olika aktörers kunskande och skogsmiljöers mångfald, skogarnas värdefulla livsmiljöer samt åtgärder som befrämjar naturvärden i ekonomiskogar
A4.3 Parannamme lajitiedon saatavuutta metsänhoidollisten toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa sekä lajien huomiointia metsätaloudessa	A4.3 Vi förbättrar tillgången till artdata i planeringsskedet för skogsvårdsåtgärder samt kunnandet rörande beaktande av arter i skogsbruket
A5. Toimenpidekokonaisuus: Lajit	A5. Åtgärdshelhet: Arter
A5.1 Painotamme metsäpeuran esiintymisalueella alueidenkäytön ohjauksessa ekologisten verkostojen toimivuutta ja laajojen luontoalueiden yhtenäisyyttä	A5.1 Vid styrande av områdesanvändning på skogsrenens förekomstområde lägger vi vikt på fungerande ekologiska nätverk och vidsträckt enhetliga naturområden
A5.2 Huomioimme linnut metsien hoidossa ja käytössä	A5.2 Vi beaktar fåglar vid skogsvård och -användning

B. Sisävedet ja niiden rannat	B. Sötvattensmiljöer och deras stränder
B1. Toimenpidekokonaisuus: Elinympäristöjen turvaaminen	B1. Åtgärdshelhet: Tryggande av livsmiljöer
B1.1 Edistämme arvokkaimpien jokien rakenteellista luonnontilaisuutta	B1.1 Vi befrämjar de värdefulla älvarnas och åarnas strukturella naturtillstånd
B1.2 Parannamme raaku- ja taimenjokien tilaa valuma-aluelähtöisellä suunnittelulla ja vesienhoidon toimenpiteillä	B1.2 Vi förbättrar tillståndet för älvar och åar med flodpärlmusla eller öring genom avrinningsområdesbaserad planering och vattenvårdens åtgärder
B1.3 / D1.3 Kunnostamme ja hoidamme lintuvesiä sekä linnustolle arvokkaita ranta-alueita ja saaria	B1.3 / D1.3 Vi istandsätter och sköter värdefulla fågelvatten samt strandområden och öar som är värdefulla för fågellivet
B1.4 Kunnostamme ja hoidamme sisävesirantojen arvokkaita niittyalueita	B1.4 Vi istandsätter och sköter värdefulla ängsområden längs vattendragens stränder
B2. Toimenpidekokonaisuus: Alueidenkäytön vaikutusten minimointi	B2. Åtgärdshelhet: Minimering av effekterna av områdesanvändning
B2.1. Vähennämme vesistökuormitusta ja happamista sulfaattimaista johtuvia vesistöhaittoja vesienhoidon toimenpiteillä ja valuma-aluelähtöisellä suunnittelulla	B2.1 Vi minskar på näringsbelastningen i vattendrag och skador orsakade av sura sulfatjordar genom vattenvårdande åtgärder och planering på avrinningsområdesnivå.
A3.2 / B2.2 Jätämme toimivat suojavyöhykkeet vesistöjen reunoille metsätalousalueilla ja edistämme valuma-alueita vesiensuojelusuunnittelua	A3.2 / B2.2 Vi lämnar kvar skyddszoner vid vattendrag på skogsbruksområden och stöder vattenvårdsplanering på avrinningsområdesnivå
A3.5 / B2.3 Turvaamme metsätalousalueilla tunnistettujen arvokkaiden pienvesien hyvän tilan ja ominaispiirteet	A3.5 / B2.3 I ekonomiskogar tryggar vi kända värdefulla småvattens goda tillstånd och särdrag
C2.2/B2.4 Suosimme toimivia suojavyöhykkeitä ja veden luonnollisen kierron prosesseja peltomailla vesistöjen läheisyydessä	C2.2/B2.4 Vi befrämjar fungerande skyddszoner på åkermark intill vattendrag
C2.4/B2.5 Kehitämme, suosimme ja viemme käytäntöön luonnon monimuotoisuutta tukevia maanviljelykäytäntöjä	C2.4/B2.5 Vi utvecklar, befrämjar och implementerar jordbruksmetoder som stöder den biologiska mångfalden
B2.6 Teemme paikallistason tarkastelua vesienhallinnan toimenpiteiden suunnittelussa	B2.6 Vid planering av vattenhanteringens åtgärder beaktas närområdet.
B2.7 Hanke: Valuma-aluelähtöinen suunnittelu kokeilualueella	B2.7 Projekt: avrinningsområdesbaserad planering på ett försöksområde

B3. Toimenpidekokonaisuus: Tiedon laatu ja saatavuus	B3. Åtgärdshelhet: Informationskvalitet och -tillgång
B3.1 Parannamme pienvesiin liittyvää luontotietoa	B3.1 Vi förbättrar naturdata som rör småvatten
B3.2 Parannamme sisävesien rantaelinympäristöihin liittyvää luontotietoa	B3.2 Vi förbättrar naturdata om sötvattensmiljöers strandmiljöer
B3.3/D4.2 Seuraamme linnuston kehitystä arvokkailla kohteilla	B3.3/D4.2 Vi följer utvecklingen av fågellivet på värdefulla objekt
B3.4: Viestintähanke: Rantametsien merkitys vesi- ja maaeliöstölle	B3.4: Kommunikationsprojekt: Strandskogarnas betydelse för vatten- och landlevande organismer
B3.5 Viestintähanke: Vastuullinen kalastus	B3.5 Kommunikationsprojekt: Hållbart fiske
B4. Toimenpidekokonaisuus: Lajit	B4. Åtgärdshelhet: Arter
B4.1 Parannamme kalojen vaellusmahdollisuuksia virtavesistöissä	B4.1 Vi förbättrar fiskarnas vandringsmöjligheter i strömmande vatten
B4.2/D5.5 Vahvistamme alueelle tyypillisten kalakantojen elinvoimaisuutta kalaistutus- ja elinympäristökunnostustoimien kokonaissuunnittelulla	B4.2/D5.5 Vi stärker bestånden av de fiskar som är typiska för regionen genom helhetsplanering av fiskplanterings- och livsmiljörestaureringsåtgärder
B4.3 Vahvistamme raakkukantoja ja tuemme raakkujen luonnollista lisääntymistä	B4.3 Vi stärker bestånden av flodpärlmussla och stöder artens naturliga fortplantning
B4.4 Vahvistamme merkittävimpiä jokirapukantoja	B4.4 Vi stärker de mest betydande flodkräftsbestånden genom regional helhetsplanering
B4.5 Vahvistamme euroopanmajavan elinvoimaisuutta	B4.5 Vi stärker den europeiska bäverns livskraft
F1.7/B4.6/D5.1 Tehostamme pienpetopyyntiä linnustollisesti arvokkailla kunnostus- ja hoitokohteilla	F1.7/B4.6/D5.1 Vi effektiviserar jakten av små rovdjur på fågelmässigt värdefulla iståndsättnings- och skötselobjekt

C. Maatalousympäristöt ja perinnebiotoopit	C. Jordbruksmiljöer och vårdbiotoper
C1. Perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien hoito	C1. Åtgärdshelhet: Skötsel av vårdbiotoper och naturbeten
C1.1 Kunnostamme arvokkaita perinnebiotooppi-, luonnonlaidun- ja uuselinympäristökohteita	C1.1 Vi iståndsätter värdefulla vårdbiotoper-, naturbeten- och andra nya livsmiljöer
C1.2 Etsimme ja inventoimme uusia mahdollisia perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia hoitokohteiksi	C1.2 Vi söker och inventerar nya potentiella vårdbiotoper och naturbeten för skötsel
C1.3 Varmistamme pienialaisten ja arvokkaiden perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen hoidon erillisrahoituksella	C1.3 Vi säkerställer skötsel av små och värdefulla vårdbiotoper eller nya livsmiljöer med specialfinansiering
C1.4 Varmistamme hoidon laadun ympäristösopimusaloilla	C1.4 Vi säkerställer kvalitativ skötsel på miljöavtalsområden
C1.5 Varmistamme, ettei arvokkaita kohteita jää ympäristösopimuksen ulkopuolelle tukielvottomuuden takia	C1.5 Vi säkerställer att värdefulla objekt inte lämnar utanför miljöavtal till en följd av stödoduglighet
C1.6 Tiedotamme maanviljelijöitä ympäristösopimuksen ja Helmi-ohjelman rahoitusmahdollisuuksista. Varmistamme maanviljelijöiden riittävän neuvonnan kunnostuksen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa	C1.6 Vi informerar jordbrukare om miljöavtalets och Helmi-programmets finansieringsmöjligheter. Vi säkerställer tillräcklig rådgivning till jordbrukare vid planering och utförande av iståndsättning och skötsel
C1.7 Varmistamme taustatietojen laadun ja saatavuuden ympäristösopimuskohteiden, perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien löytämiseksi ja hoidon suunnittelemiseksi	C1.7 Vi säkerställer bakgrundsinformationens kvalitet och tillgänglighet för identifiering av miljöavtalsobjekt, vårdbiotoper och naturbeten och för skötselplanering
C1.8 Edistämme laidunpankin laajamittaista käyttöä	C1.8 Vi befrämjar omfattande användning av laidunpankki

C2. Luonnon monimuotoisuuden huomiointi maatalousmaisemassa ja merkitys ruoantuotannossa	C2. Åtgärdshelhet: Beaktande av naturens mångfald i jordbrukslandskapet och dess betydelse för matproduktionen
C2.1 Tunnistamme ja säilytämme maatalousalueiden arvokkaita maisemapiirteitä sekä arvokkaita reuna- ja piennaralueita	C2.1 Vi identifierar och bevarar värdefulla landskapsinslag samt värdefulla kant- och renzoner i jordbruksområden
C2.2/B2.4 Suosimme toimivia suojavyöhykkeitä ja veden luonnollisen kierron prosesseja peltomailla vesistöjen läheisyydessä	C2.2/B2.4 Vi befrämjar fungerande skyddszoner på åkermark intill vattendrag
C2.3 Lisäämme monimuotoisuuspeltojen pinta-alaa ja roolia ekologisina käytävinä	C2.3 Vi ökar på arealen mångfaldsåkrar och funktion som ekologiska korridorer
C2.4/B2.5 Kehitämme, suosimme ja viemme käytäntöön luonnon monimuotoisuutta tukevia maanviljelykäytäntöjä	C2.4/B2.5 Vi utvecklar, befrämjar och implementerar jordbruksmetoder som stöder den biologiska mångfalden
C2.6 Tunnistamme ristiriidat CAP-tukikriteerien ja luontoarvojen edistämisen välillä ja vaikutamme tulevan CAP-kauden tukikriteereihin	C2.6 Vi identifierar motstridigheter mellan CAP-stödskriterierna och befrämjande av naturvärden och påverkar innehållet i den kommande CAP-periodens stödskriterier
C2.7 Lisäämme luonnonmukaisen tuotannon pinta-alaosuutta peltoalasta	C2.7 Vi ökar andelen av arealen åkermark som används för ekologisk produktion
C2.8 Tiedotamme maanviljelijöitä ja yleisöä laajasti maatalousmaiseman luonnon monimuotoisuudesta maakuntiemme näkökulmasta	C2.8 Vi informerar jordbrukare och allmänheten om den biologiska mångfalden i jordbrukslandskap ur våra regioners synvinkel
C2.9 Viestintähanke: Pohjalainen maanviljely ja eläintuotanto – merkitys luonnon monimuotoisuudelle, ilmastomuutoksen sopeutumiselle ja huoltovarmuudelle	C2.9 Kommunikationsprojekt: Österbottniskt jordbruk och husdjurshållning – betydelse för den biologiska mångfalden, för anpassning till klimatförändringen och försörjningsberedskapen

C3. Toimenpidekokonaisuus: Lajit	C3. Åtgärdshelhet: Arter
C3.1 Hanke: Peltosirkkukantojen tilan parantaminen	C3.1 Projekt: förbättrad av tillståndet för ortolansparven
C3.2 Kunnostamme ja hoidamme tummaverkkoperhosen elinympäristöverkostoja	C3.2 Vi iståndsätter och sköter livsmiljönätverk för sotnätfjärilen
C3.3 Otamme perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien hoidossa ja kunnostamisessa huomioon pölyttäjien tarpeet	C3.3 Vi beaktar pollinatörers behov vid skötsel och iståndsättning av vårdbiotoper och naturbeten
C3.4 Ennaltaehkäisemme vieraslajien ja kasvituholaisten leviämistä	C3.4 Vi förebygger spridning av invasiva arter och växtskadegörare
C3.5 Kiinnitämme huomioita vieraslajiesiintymiin maataloustukialueilla sekä varmistamme maanviljelijöiden riittävän neuvonnan niiden torjunnasta	C3.5 Vi fäster uppmärksamhet på invasiva arter på jordbruksstödsområden och säkerställer tillräcklig rådgivning till jordbrukare om bekämpning av dessa
C3.6 Laadimme hoitosuunnitelmia keto- ja hoikkakatkerojen esiintymille	C3.6 Vi uppgör skötselplaner för förekomsterna av fält- och ängsgentiana
C3.7 Vähennämme maa-ainesten oton aiheuttamaa painetta törmäpääskylle	C3.7 Vi minskar på trycket på backsvala till en följd av marktäkt

D. Rannikko ja saaristo	D. Kust och skärgård
D1. Toimenpidekokonaisuus: Ennallistaminen	D1. Åtgärdshelhet: Restaurering
D1.1 Turvaamme arvokkaita rannikon pienvesiä ennallistamalla	D1.1 Vi tryggar de värdefulla småvattnen vid kusten genom restaurering
D1.2 Turvaamme ja ennallistamme arvokkaita matalia merenpohjia	D1.2 Vi tryggar och restaurerar värdefulla grunda havsbottnar
B1.3 / D1.3 Kunnostamme ja hoidamme lintuvesiä sekä linnustolle arvokkaita ranta-alueita ja saaria	B1.3 / D1.3 Vi iståndsätter och sköter värdefulla fågelvatten samt strandområden och öar som är värdefulla för fågellivet
D1.4 Turvaamme saariston laidunperinnettä ja lisätään saariston laidunnuksessa olevaa pinta-alaa	D1.4 Vi tryggar skärgårdens betestradition och ökar på arealen som är i betesbruk
D1.5 Laadimme hoitosuunnitelmia ja ohjeistusta rannikon arvokkaille hiekka-alueille	D1.5 Vi uppgör skötselplaner för kustens värdefulla sandområden
A2.1/D1.6 Hoidamme ja ennallistamme arvokkaimpia metsäluontotyyppisiä luonnonsuojelualueilla sekä muilla alueilla, joilla niiden säilyminen voidaan turvata	A2.1/D1.6 Vi tryggar förekomsterna av värdefulla skogsnaturtyper på naturskyddsområden samt övriga områden genom skötsel och restaurering
D2. Toimenpidekokonaisuus: Suojelu	D2. Åtgärdshelhet: Skydd
A1.1 / D2.1 Edistämme aktiivisesti vapaaehtoista suojelua luonnonsuojelullisesti arvokkailla alueilla Helmi- tai Metso-ohjelmien rahoituksella	A1.1 / D2.1 Vi befrämjar aktivt det frivilliga skyddet på naturskyddsmässigt värdefulla områden med finansiering av Helmi- eller Metso-programmen
A1.2 / D2.2 Kehitämme maakuntien suojeluverkostojen kokonaissuunnittelua	A1.2 / D2.2 Vi utvecklar helhetsplaneringen för befrämjandet av regionernas skydds nätverk

D3. Toimenpidekokonaisuus: Alueidenkäyttö ja luonnonvarojen käyttö	D3. Åtgärdshelhet: Områdesanvändning och användning av naturresurser
D3.1 Vähennämme ruoppausten aiheuttamia haittoja asianmukaisella ohjauksella ja ohjeistuksella	D3.1 Vi minskar på skadorna som uppstår av muddring genom ändamålsenlig styrning och instruktioner
D3.2 Vähennämme virkistyskäytön aiheuttamia haittoja asianmukaisella ohjauksella ja ohjeistuksella	D3.2 Vi minskar på skadorna som uppstår av rekreation genom ändamålsenlig styrning och instruktioner
D3.3 Vähennämme kuormituksen aiheuttamat haitat	D3.3 Vi minskar på skadorna som uppstår av övergödningen
D3.4 Edistämme ympäristöhallinnon, jakokuntien ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä rannikko- ja saaristoalueilla.	D3.4 Vi främjar samarbete mellan miljömyndigheter, delägarlag och andra aktörer i kust- och skärgårdsområden.
D4. Toimenpidekokonaisuus: Tiedon laatu ja saatavuus	D4. Åtgärdshelhet: Informationskvalitet och -tillgång
D4.1 Kartoitamme arvokkaita matalia merenpohjia	D4.1 Vi karterar värdefulla grunda havsbottnar
B3.3/D4.2 Seuraamme linnuston kehitystä arvokkailla kohteilla	B3.3/D4.2 Vi följer utvecklingen av fågellivet på värdefulla objekt
E4.4/D4.3 Seuraamme aktiivisesti puhtaan siirtymän vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle	E4.4/D4.3 Vi följer aktivt inverkan av den rena omställningen på den biologiska mångfalden
D5. Toimenpidekokonaisuus: Lajit	D5. Åtgärdshelhet: Arter
F1.7/B4.6/D5.1 Tehostamme pienpetopyyntiä linnustollisesti arvokkailla kunnostus- ja hoitokohteilla	F1.7/B4.6/D5.1 Vi effektiviserar jakten av små rovdjur på fågelmässigt värdefulla iståndsättnings- och skötselobjekt
F1.6/D5.2 Torjumme kurturuusua laajamittaisesti kokonaissuunnittelun avulla	F1.6/D5.2 Vi bekämpar storskaligt vresros med hjälp av helhetsplanering
D5.3 HANKE: Seuraamme predaatiopaineen vähentämisen vaikutuksia saaristolinnustokantojen kokoon	D5.3 PROJEKT: Vi följer effekterna av sänkande av predationstrycket på storleken av skärgårdsfågelstammarna
D5.4. Seuraamme ja vahvistamme meriharjuskantojen kehitystä	D5.4. Vi följer och stärker utvecklingen för bestånden av havsharr
B4.2/D5.5 Vahvistamme alueelle tyypillisten kalakantojen elinvoimaisuutta kalaistutus- ja elinympäristökunnostustoimien kokonaissuunnittelulla	B4.2/D5.5 Vi stärker bestånden av de fiskar som är typiska för regionen genom helhetsplanering av fiskplanterings- och livsmiljörestaureringsåtgärder

E. Rakennettu ympäristö	E. Bebyggd miljö
E1. Toimenpidekokonaisuus: Alueidenkäytön suunnittelu ja kaavoitus	E1. Åtgärdsdelhet: Planering av områdesanvändningen och planläggning
E1.1 Varmistamme toimivien, eri tasojen ekologisten verkostojen säilymisen alueidenkäyttöä suunniteltaessa	E1.1 Vid planering av områdesanvändning säkerställer vi fungerande ekologiska nätverk på olika nivåer
E1.2 Painotamme alueidenkäytön ohjauksessa ylikunnallisten ja -maakunnallisten ekologisten verkostojen toimivuutta ja laajojen luontoalueiden yhtenäisyyttä	E1.2 Vid styrning av områdesanvändningen poängterar vi fungerande ekologiska nätverk över kommun- och landskapsgränser och vidsträckta naturområdens enhetlighet
E1.3 Varmistamme alueidenkäytön suunnittelussa rakennettujen ympäristöjen viheralueiden riittävyyden	E1.3 Vid planering av områdesanvändningen säkerställer vi tillräcklighet för grönområden i bebyggda miljöer
E1.4 Huomioimme alueidenkäytön suunnittelussa merkittävät luontotyyppi- ja lajiesiintymät	E1.4 Vi beaktar betydande förekomster av naturtyper och arter i samband med planering av områdesanvändning
E2. Toimenpidekokonaisuus: Alueidenkäytön kielteisten vaikutusten minimointi	E2. Åtgärdsdelhet: Minimering av negativa konsekvenser av områdesanvändning
E.2.1 Kompensoimme alueidenkäytön kielteiset vaikutukset, joita ei voida välttää, luontoarvoja edistävillä toimilla muualla	E.2.1 De negativa effekterna av områdesanvändning som inte kan undvikas, kompenseras genom åtgärder som befrämjar naturvärden på ett annat ställe
G1.4/E.2.2 Edistämme vapaaehtoisen ekologisen kompensaation ja luonnonarvokaupan käyttöönottoa ja yleistymistä	G1.4/E.2.2 Vi befrämjar ibruktagandet och ökat bruk av frivillig ekologisk kompensation och handel med naturvärden
E2.3 Hyödynnämme hulevesien pidättämisessä luontopohjaisia ratkaisuja	E2.3 För kvarhållning av dagvatten nyttjar vi naturbaserade lösningar
E2.4 Vältämme torjunta-aineiden ja lannoitteiden liiallista käyttöä rakennetun ympäristön viheralueilla ja suosimme luonnon monimuotoisuutta tukevia ratkaisuja	E2.4 Vi undviker bekämpningsmedel och riklig användning av gödsel på de bebyggda miljöernas grönområden och främjar lösningar som stöder den biologiska mångfalden
E.2.5 Selvitämme puhtaan siirtymän hankealueiden toteutuksessa ja ylläpitämisessä mahdollisuudet luontopohjaisiin luonnon monimuotoisuutta tukeviin ratkaisuihin	E.2.5 Vi utreder möjligheterna till naturbaserade lösningar som befrämjar den biologiska mångfalden i samband med förverkligandet och underhåll av områden för den rena omställningen

F1.5/ E2.6 Poistamme rakennettujen ympäristöjen vieraslajeiksi määritellyt istutetut kasvit kokonaan	F1.5/ E2.6 Vi avlägsnar helt och hållet planterade växter som klassats som invasiva arter från bebyggda miljöer
E2.7 Ohjaamme kalkkikallion louhintaa kielteisten vaikutusten minimoiseksi ja teemme tarvittaessa siirtoistutuksia lajiston turvaamiseksi	E2.7 Vi styr brytningen av kalkberg för att minimera de negativa inverkningarna och vi flyttar vid behov på arter för att trygga dessa
E2.8 Vältämme yöaikaista kirkasta valaistusta lepakoille tärkeissä ympäristöissä	E2.8 Nattetid undviker vi stark belysning på områden som är viktiga för fladdermöss
E3. Toimenpidekokonaisuus: Rakennetun ympäristön siniviheralueet ja uuselinympäristöt	E3. Åtgärdshelhet: Blågröna områden i bebyggda miljöer och nya livsmiljöer
E3.1 Kehitämme rakennetun ympäristön viheralueita ja niiden hoitoa luonnon monimuotoisuutta tukevaksi	E3.1 Vi utvecklar grönområdena i bebyggda miljöer och deras skötsel för att främja den biologiska mångfalden
E3.2 Lisäämme lahoppun määrää viheralueilla ja taajamametsissä	E3.2 Vi ökar på mängden död ved i tätorternas närskogar
E3.3 Turvaamme lajistollisesti arvokkaita elementtejä rakennetuissa ympäristöissä	E3.3 I bebyggda miljöer bevarar vi element som är artmässigt viktiga
F1.3/E3.4 Tunnistamme arvokkaita tienpientareita, joille kohdennamme resursseja vieraslajien torjuntaan ja joilla kehitämme niittoon luonnon monimuotoisuutta tukevaksi	F1.3/E3.4 Vi identifierar värdefulla välgkanter, till vilka vi riktar resurser för bekämpning av invasiva arter och på vilka vi utvecklar slåtter så att denne stöder den biologiska mångfalden
E4. Toimenpidekokonaisuus: Tiedon laatu ja saatavuus	E4. Åtgärdshelhet: Informationskvalitet och -tillgång
E4.1/ G3.2 Sisällytämme alueidenkäytön suunnittelussa tehtäviin selvityksiin lajistohavaintojen kirjaamisen tietojärjestelmiin sekä mahdollisten luontotyyppitietojen toimittamisen tilaajalle myös paikkatietomuodossa	E4.1/ G3.2 Vi inkluderar sparande av artobservationer i datasystem och överlämnande av naturtypsdata i kartdataformat till beställaren som en del av de utredningar som görs för planering av områdesanvändningen
E4.2 Kehitämme osaamista rakennetun ympäristön viheraluesuunnittelusta ja ennallistamisasetuksen vaikutuksista	E4.2 Vi utvecklar kunnandet om grönområdesplaneringen i bebyggda miljöer och om restaureringsförordningens påverkan
E4.3 Lisäämme tietoisuutta rakennetun ympäristön monimuotoisuutta tukevasta kasvilajistosta	E4.3 Vi ökar medvetenheten om växtarter som stöder den bebyggda miljös mångfald
E4.4/D4.3 Seuraamme aktiivisesti puhtaan siirtymän vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle	E4.4/D4.3 Vi följer aktivt inverkan av den rena omställningen på den biologiska mångfalden

F. Vieraslajit	F. Invasiva arter
F1. Toimenpidekokonaisuus: Vieraslajien torjunta	F1. Åtgärdshelhet: Bekämpning av invasiva arter
F1.1 Kehitämme vieraslajien torjuntaa kustannustehokkaaksi laajemman alueellisen kokonaissuunnittelun avulla	F1.1 Vi utvecklar bekämpningen av invasiva arter så att denna blir kostnadseffektiv genom bredare regional helhetsplanering
F1.2 Torjumme vieraslajeja erityisesti luonnon monimuotoisuudelle tärkeillä kohteilla	F1.2 Invasiva arter bekämpas speciellt på områden som är viktiga för den biologiska mångfalden
F1.3/E3.4 Tunnistamme arvokkaita tienpientareita, joille kohdennamme resursseja vieraslajien torjuntaan ja joilla kehitämme niittoa luonnon monimuotoisuutta tukevaksi	F1.3/E3.4 Vi identifierar värdefulla vägkanter, till vilka vi riktar resurser för bekämpning av invasiva arter och på vilka vi utvecklar slåttarna så att denne stöder den biologiska mångfalden
F1.4 Kokeilemme erilaisia osallistamismuotoja vieraslajien torjuntatyössä	F1.4 Vi provar på olika metoder för engagering som en del av bekämpningen av invasiva arter
F1.5/ E2.6 Poistamme rakennettujen ympäristöjen vieraslajeiksi määritellyt istutetut kasvit kokonaan	F1.5/ E2.6 Vi avlägsnar helt och hållet planterade växter som klassats som invasiva arter från bebyggda miljöer
F1.6/D5.2 Torjumme kurturuusua laajamittaisesti kokonaissuunnittelun avulla	F1.6/D5.2 Vi bekämpar storskaligt vresros med hjälp av helhetsplanering
F1.7/B4.6/D5.1 Tehostamme pienpetopyyntiä linnustollisesti arvokkailla kunnostus- ja hoitokohteilla	F1.7/B4.6/D5.1 Vi effektiviserar jakten av små rovdjur på fågelmässigt värdefulla istandsättnings- och skötselobjekt
F1.8 Kartoitamme ja hävitämme jättiputkiesiintymät	F1.8 Vi karterar och utrotar förekomsterna av jätteflokkan
F2. Toimenpidekokonaisuus: Leviämisen estäminen	F2. Åtgärdshelhet: Hindrande av spridning
F2.1 Varmistamme vieraslajipitoisten maa-aines- ja jätemassojen asianmukaiset käsittely- ja vastaanottomahdollisuudet	F2.1 Vi säkerställer ändamålsenliga hanterings- och mottagningsmöjligheter för jord- och avfallsmassor som innehåller invasiva arter
F2.2 Huomioimme julkisia hankintoja tehtäessä vieraslajien leviämisen ehkäisemisen	F2.2 Vi beaktar hindrande av spridning av invasiva arter vid uppgörande av offentliga upphandlingar
F2.3 Estämme vesiruton leviämisen	F2.3 Vi förhindrar att vattenpesten sprids

F3. Toimenpidekokonaisuus: Tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen	F3. Åtgärdshelhet: Ökande av medvetenhet och förståelse
F3.1 Viestimme vieraslajeista eri kanavissa	F3.1 Vi kommunicerar allmänt om invasiva arter via olika kanaler
F3.2 Jatkamme ja kehitämme alueellisen vieraslajityöryhmän toimintaa	F3.2 Vi fortsätter och utvecklar arbetet med den regionala gruppen för invasiva arter
F3.3 Huomioimme vieraslajiasiat lausunnoissa ja päätöksissä	F3.3 Vi beaktar invasiva arter i utlåtanden och beslut
F4. Toimenpidekokonaisuus: Tiedon saatavuus	F4. Åtgärdshelhet: Tillgång till information
F4.1 Kirjaamme kaikki vieraslajitiedot Laji.fi-palveluun tai ympäristöhallinnon tietojärjestelmään	F4.1 Vi sparar all data över invasiva arter i laji.fi-tjänsten eller i statsförvaltningens ULJAS-system

G. Yhteistyö	G. Samarbete
G1. Toimenpidekokonaisuus: Yhteistyö	G1. Åtgärdshelhet: Samarbete
G1.1 Vahvistamme yhteistyötä ja tiedonkulkua, jotta erilaiset monimuotoisuuden edistämiseksi tehtävät toimet muodostavat laajempia ja vaikuttavampia kokonaisuuksia	G1.1 Vi stärker samarbetet och informationsgången, så att åtgärder som befrämjar naturens mångfald bildar större helheter med mer betydande effekt
G1.2 Jatkamme ja kehitämme ympäristöön liittyvien alueellisten yhteistyöryhmien toimintaa	G1.2 Vi fortsätter och utvecklar arbetet med de regionala arbetsgrupperna som rör miljön
G1.3 Perustamme alueellisen lajien seurantaryhmän	G1.3 Vi grundar en regional uppföljningsgrupp för arter
G1.4/E.2.2 Edistämme vapaaehtoisen ekologisen kompensaaion ja luonnonarvokaupan käyttöönottoa ja yleistymistä	G1.4/E.2.2 Vi befrämjar ibruktagandet och ökat bruk av frivillig ekologisk kompensation och handel med naturvärden
G2. Toimenpidekokonaisuus: Tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen	G2. Åtgärdshelhet: Ökande av medvetenhet och förståelse
G2.1 Viestimme aktiivisesti luonnon monimuotoisuudesta	G2.1 Vi kommunicerar aktivt om den biologiska mångfalden
G2.2 Lisäämme luonnon monimuotoisuuteen liittyvää oppisisältöä eri koulutusasteilla	G2.2 Vi ökar på innehåll som rör den biologiska mångfalden i olika utbildningsnivåer
G2.3 Toteutamme luonnonhoitoa maakuntien asukkaiden lähiympäristöissä	G2.3 Vi utför naturvård i närmiljöer för regionernas invånare
G3. Toimenpidekokonaisuus: Tiedon saatavuus	G3. Åtgärdshelhet: Tillgång till information
G3.1. Kokoamme yhteen luontoon liittyvää ohjeistusta ja paikkatietoaineistoja sekä varmistamme tiedon saatavuuden ja käyttövalmiuden	G3.1. Vi sammanställer kartdata och anvisningar rörande naturen och säkerställer tillgången till och användarfärdigheterna för datan
E4.1/ G3.2 Sisällytämme alueidenkäytön suunnittelussa tehtäviin selvityksiin lajistohavaintojen kirjaamisen tietojärjestelmiin sekä mahdollisten luontotyyppitietojen toimittamisen tilaajalle myös paikkatietomuodossa	E4.1/ G3.2 Vi inkluderar sparande av artobservationer i datasystem och överlämnande av naturtypsdata i kartdataformat till beställaren som en del av de utredningar som görs för planering av områdesanvändningen

G4. Toimenpidekokonaisuus: Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät ohjelmat, suunnitelmat ja tiekartat	G4. Åtgärdshelhet: Program, planer och vägplaner som rör naturens mångfald
G4.1 Kasvatamme kaupunkien ja kuntien määrää, joilla on oma LUMO-ohjelma	G4.1 Vi ökar andelen städer och kommuner i regionerna, som har egna LUMO-program
G4.2 Kasvatamme seurakuntien määrää, joilla on ympäristödiplomi	G4.2 Vi ökar andelen församlingar som har miljödiplom
G4.3 Edistämme yritysten, yhtiöiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden luonnon monimuotoisuuden liittyvien tiekarttojen, ohjelmien ja suunnitelmien laadintaa ja toimeenpanoa	G4.3 Vi främjar uppgörandet och förverkligandet av vägkartor, program och planer som rör den biologiska mångfalden bland företag, bolag, föreningar och andra organisationer